

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор

З науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

" 25 " 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОДФС02. "ПСИХОЛОГІЯ"

напрямок підготовки 6.010101 "Дошкільна освіта"

Педагогічний інститут

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	0339
(підпис)	(позиція ініціали)
«	» 2015 р.

Київ - 2015

УДК 159.922.7 (075.8)

ББК 88.8

Психологія: роб. навч. прог. [для студентів напряму підготовки 6.010101 "Дошкільна освіта"] / уклад. О.М.Гріньова, В.І.Метелюк. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015.

Розробники:

Гріньова Ольга Михайлівна, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Метелюк Валентина Іванівна - старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології

Протокол від 4 листопада 2015 року №2

Завідувач кафедри педагогіки та психології

 Іванюк Г.І.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

 Машовець М.А.

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 0101 “Педагогічна освіта” (шифр і назва)	Нормативна
	Напрямок підготовки 6.010101 “Дошкільна освіта” (шифр і назва)	
Модулів – 4		Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		1-й, 2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: психолого-педагогічне дослідження в формі проекту		Семестр
Загальна кількість годин - 240 години		1-й - 3-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 години самостійної роботи студента - 2 години	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	48 год.
		Практичні, семінарські
		50 год.
		Модульні контрольні роботи
		14 год.
		Самостійна робота
		98 год.
Семестровий контроль		
		30 год.
		Вид контролю: ПМК, екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - 1:1.

1.2. Опис навчальної дисципліни (перший курс, 2015-2016 н.р.)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 0101 “Педагогічна освіта” (шифр і назва)	Нормативна
	Напрямок підготовки 6.010101 “Дошкільна освіта” (шифр і назва)	
Модулів – 3		Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		1-й
Загальна кількість годин - 180 години		Семестр
		1-й - 2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 години самостійної роботи студента - 2 години	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		38 год.
		Практичні, семінарські
		46 год.
		Модульні контрольні роботи
		12 год.
		Самостійна робота
84 год.		
		Семестровий контроль: ПМК

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання - 1:1.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Психологія” складена відповідно до освітньо-професійної програми “Бакалавр” напряму підготовки 6.010101 “Дошкільна освіта”.

Дисципліна «Психологія» є важливою складовою в системі професійної підготовки сучасних вихователів. Для майбутнього педагога знання умов і механізмів розвитку психіки людини на різних етапах її дорослішання є базовим, оскільки він повинен не лише враховувати логіку перебігу цих процесів, але й самостійно створювати та організовувати оптимальні умови для розвитку особистості дитини. Високої соціальної значущості вивчення даного курсу набуває для майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти, оскільки саме на ранніх етапах онтогенезу людини формуються фундаментальні базові психологічні процеси і явища.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси, явища і властивості психіки людини, специфіка їх генезису в етнокультурному й віковому аспекті, зокрема в сензитивному періоді - дошкільному віці, особливості й закономірності психічного розвитку дитини в умовах навчання й виховання.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

1. Загальна психологія.
2. Етнопсихологія.
3. Дитяча психологія.
4. Педагогічна психологія.

Модулі 1, 2, 3 вивчаються на першому курсі професійної підготовки, модуль 4 – на другому курсі.

Метою викладання навчальної дисципліни “Психологія” є формування у студентів **психологічної компетентності** як складової професійної компетентності, що передбачає вивчення особливостей психології розвитку дитини у дошкільному віці, а також основних напрямків роботи вихователів з активізації психічного розвитку дошкільників і практичних вмінь використовувати засвоєні знання у професійній діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Психологія” є формування у студентів таких **психологічних компетентностей**:

- вільне оперування понятійно-термінологічним апаратом дисципліни “Психологія”;
- володіння знаннями про історію розвитку психологічної науки, еволюцію розвитку психіки в онтогенезі, основні теорії та підходи до вивчення психічного розвитку людини, принципи й методи психологічної науки, основні види психічних процесів, явищ і властивостей;
- володіння знаннями про основні наукові підходи, концепції й біосоціальні детермінанти психічного розвитку дошкільника; нормативні новоутворення й специфіку їх становлення у літичні й критичні періоди, психологію вікових криз, специфіку розвитку психіки дитини у різних видах діяльності й особливості становлення суб’єктності індивідуума в дошкільному віці;
- володіння знаннями про основи психології навчання й виховання у дошкільному віці, особливості психічного розвитку дитини в умовах навчання й виховання, змістовні й організаційні аспекти суб’єкт-суб’єктної взаємодії вихователя з дітьми дошкільного віку та членами їх родин; психологію особистісно-професійного зростання вихователя;
- вміння застосовувати здобуті теоретичні знання у науковій та науково-дослідній діяльності студента, а також у практичній роботі вихователя з дітьми для вивчення

актуального стану, зони найближчого розвитку і особливостей психічного розвитку дитини дошкільного віку;

- формування навичок прогнозувати, планувати й реалізовувати індивідуальну освітню траєкторію кожної дитини;
- вміння використовувати базові психодіагностичні й психорозвивальні прийоми і техніки у роботі вихователя для підвищення рівня навчальної успішності дітей;
- вміння розробляти й застосовувати авторські програми психодіагностичної, психопрофілактичної й психорозвивальної роботи для забезпечення індивідуального підходу з активізації психічного розвитку дітей;
- вміння ефективно співпрацювати з родинами вихованців з метою формування у них елементарних психолого-педагогічних знань, психологічної просвіти та активізації психорозвивальної роботи батьків вихованців з дітьми;
- вміння створювати й забезпечувати оптимальні психолого-педагогічні умови для розвитку і соціалізації дітей дошкільного віку;
- володіння знаннями про етнокультурні й національні особливості розвитку особистості, становлення її ментальності як представника власного етносу;
- вміння здійснювати рефлексивну психодіагностику власного рівня й особливостей професійного розвитку, зокрема стильових особливостей професійної взаємодії, професійно важливих якостей і властивостей та ін., а також складати й реалізовувати ефективні програми з активізації власної особистісно-професійної самореалізації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 години/8 кредитів ECTS, з них на 1 курсі відводиться 180 годин/6 кредитів ECTS. На 2 курсі – 60 годин /2 кредити ECTS.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ (перший курс, 2015-2016 н.р.)

1. Основні теоретичні підходи до вивчення психічної діяльності людини

Предмет і завдання психологічної науки. Основні історичні етапи розвитку психологічної науки. Зарубіжні й вітчизняні теорії психічного розвитку людини. Філогенез психічної діяльності. Поняття про психічні процеси, стани і властивості. Принципи й методи психології.

2. Пізнавальна сфера психіки людини

Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Види і властивості відчуттів. Поняття про сприймання. Фізіологічні основи сприймання. Класифікації сприймання. Сприймання простору, часу і руху. Властивості сприймання. Поняття про пам'ять. Процеси і види пам'яті. Поняття про мислення. Основні операції й види мислення. Поняття про увагу. Властивості уваги. Поняття про уяву. Види і механізми уяви.

3. Емоційно-вольова сфера психіки людини

Поняття про емоції й почуття. Теорії емоцій. Психофізіологічна основа емоцій. Вплив емоцій на людину. Характеристика вищих і нижчих почуттів. Поняття про волю. Теорії волі. Функції волі. Мимовільні й довільні дії. Психологічний аналіз вольової дії. Поняття про вольові якості та їх класифікацію. Поняття про вольову активність особистості. Виховання вольових якостей.

4. Психологія особистості й індивідуальності

Психофізіологічні основи особистісного розвитку людини. Біосоціальна природа генезису особистості. Класичні й посткласичні теорії особистості. Структура особистості. Спрямованість особистості. Свідомість і самосвідомість особистості.

5. Індивідуально-типологічні особливості психічного розвитку особистості

Індивідуальність. Індивідуально-типологічні особливості особистісного розвитку. Поняття про темперамент. Теорії темпераменту. Вчення І.П.Павлова про темперамент. Властивості нервової системи, які визначають тип темпераменту. Типологія темпераменту. Психологічні особливості особистості з різним типом темпераменту. Поняття про характер. Класифікації рис характеру. Акцентуації характеру. Поняття про здібності. Здібності і як біосоціальний феномен. Поняття про задатки. Загальні і спеціальні здібності. Класифікації здібностей. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність.

6. Спілкування і діяльність особистості

Поняття про спілкування. Структура спілкування. Системи комунікації. Засоби й функції спілкування. Стили спілкування. Психологічний аналіз діяльності. Мета, потреби і мотиви діяльності. Структура діяльності. Види діяльності. Психологічні механізми діяльності. Поняття про творчу діяльність.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ЕТНОПСИХОЛОГІЯ (викладається на 1 курсі у 2 семестрі)

1. Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності.

Етнопсихологія як міждисциплінарна галузь знань. Психологічні контури культур. Вплив історичного контексту, геополітичних, економічних факторів, релігії, на процеси розвитку етносів і культурні традиції народів. Порівняльно-культурний підхід у вивченні

проблем функціонування етносів. Полікультурна компетентність – складова професійної діяльності педагога.

Розвиток культур світу: самобутність і взаємодія. Глобалізація, міграція, асиміляція, акультурація, адаптація, ресоціалізація, об'єднання етнічних спільнот як прояв тенденції до зближення. Роль сучасних засобів зв'язку, світової літератури, кіно та інших видів мистецтва в процесах взаємопроникнення та збереження культур.

2. Особистість: феноменологія етнічного буття.

Механізми функціонування та прояви етнопсихологічних феноменів. Особистість в західних та східних культурах. Типи культур за М.Мід. Конфігурації культур за Р. Бенедикт. Поняття “етнічна”, “базова”, “модальна”, “ідеальна”, “маргінальна” особистість (проблеми і еволюція). Національний характер і ментальність: поняття (сучасні пояснення їх походження), функції. Менталітет як світосприймання і ставлення до світу. Прояв менталітету в звичаях, традиціях різних народів. Національні ідеї. Цінності, святині, обереги, талісмани, символи і т.д. Культурні стандарти і естетичні оцінки.

Етнічні стереотипи. Ауто-, і гетеростереотипи. Викривлення національних стереотипів. Етноцентризм, етнопсихози, їх ознаки. Етнічні конфлікти, причини виникнення, фази розвитку, врегулювання та попередження конфліктів.

3. Дитинство в координатах культури.

Вплив культури на вирішення гендерних проблем, сімейно-шлюбні відносини, розвиток і виховання дітей.

Етнографія і етнопсихологія дитинства. Соціалізація, інкультурація, культурна трансмісія в контексті культури та їх дослідження. Перехід дитини в світ дорослих (ініціації). Регулятори соціалізації та їх культурна специфіка.

4. Закономірності етнічної соціалізації.

Дитинство як подарунок цивілізації. Етнічна соціалізація дитини (етнізація), її суть. Психологічні механізми засвоєння соціально-культурної поведінки: наслідування, ідентифікація тощо. Роль значимих людей та соціо-культурного оточення в процесах етнізації. Етапи етнізації за Ж.Піаже. Внесок українських вчених у вивчення проблеми етнічної соціалізації..

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ (перший курс, 2015-2016 н.р.)

1. Розвиток психіки дитини у пренатальному віці, віці новонародженості і немовлячому віці

Сучасні підходи до вивчення психічного розвитку дитини у пренатальному періоді розвитку. Детермінанти психічного розвитку дитини у пренатальному періоді. Активність і розвиток психіки дитини у віці новонародженості. Становлення соціальної ситуації розвитку “пра-Ми”. Становлення комплексу поживлення. Розвиток психіки дитини у немовлячому віці. Становлення маніпулятивних дій як необхідна умова активізації пізнавального розвитку дитини. Предметно-маніпулятивна діяльність, прямоходіння і мовлення як основні новоутворення 1-го року життя дитини. Методи ранньої діагностики й активізації психічного розвитку дитини.

2. Розвиток психіки дитини у ранньому віці

Розвиток спілкування і предметно-маніпулятивної діяльності дитини у ранньому віці. Становлення гри у ранньому віці. Пізнавальний та емоційний розвиток у ранньому віці. Передумови особистісного розвитку у ранньому віці. Криза 3-го року життя. Передумови

й “семизір’я” ознак кризи 3-го року життя (за Л.С.Виготським). Розвиток самосвідомості й становлення соціальної позиції дитини “Я сам”. Психодіагностика й розвиток психіки дитини у ранньому віці.

3. Розвиток психіки дитини у дошкільному віці

Розвиток пізнавальних процесів психіки у дошкільному віці. Розвиток емоцій, становлення нижчих і вищих почуттів у дошкільника. Розвиток довільності психічної діяльності, генезис вольової активності у дошкільному віці. Особливості особистісного розвитку дитини. Становлення ієрархії мотивів, інтересів і цінностей у старшому дошкільному віці. Генезис самосвідомості й самооцінки у дошкільному віці. Основні форми спілкування дитини з дорослими й однолітками. Розвиток ігрової, пізнавальної й продуктивної діяльності дитини у дошкільному віці. Психодіагностика і активізація пізнавального, емоційно-вольового й особистісного розвитку, а також системи міжособистісних взаємин дитини у дошкільному віці.

4. Психологічна готовність дитини до школи

Криза 7-го року життя та її ознаки. Основні новоутворення психіки дитини 7-го року життя. Поняття про готовність дитини до школи. Передумови й становлення психологічної готовності дитини до школи. Структура психологічної готовності дитини до школи. Психодіагностика готовності дитини до школи у роботі вихователя ДНЗ. Типові проблеми становлення психологічної готовності дитини до школи та засоби їх подолання. Поняття про шкільну адаптацію й дезадаптацію, її причини й ознаки.

5. Розвиток психіки дитини в молодшому шкільному віці

Психологічні особливості пізнавального розвитку у молодшому шкільному віці. Розвиток емоційно-вольової сфери психіки молодших школярів. Психологія особистісного зростання у молодшому шкільному віці: “Я-концепції”, ієрархії мотивів, цінностей, інтересів. Формування навчальної мотивації у молодших школярів. Навчання як провідна діяльність дітей молодшого шкільного віку. Психологічні особливості міжособистісних взаємин молодшого школяра з дорослими і однолітками. Психодіагностика і активізація психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ (другий курс, 2016-2017 н.р.)

1. Психологія навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку

Поняття “навчання”, “виховання”, “розвитку” і “формування” в педагогічній психології. Роль спадковості й середовища в становленні психічного розвитку дитини. Теорії онтогенетичного розвитку дитини. Освіта як соціокультурний феномен. Сучасні теорії розвивального та проблемного навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Поняття про навчальну діяльність і навчальність. Структурний аналіз навчальної діяльності дітей. Психологічні особливості навчання дітей у ігровій формі. Особливості розвитку сприймання, пам’яті й мислення дітей та їх роль в процесі навчання. Психологічні особливості формування початкових прийомів логічного мислення у дошкільників і молодших школярів.

2. Психологія виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку

Особливості виховання в дошкільному і молодшому шкільному віці. Поняття виховного впливу. Класифікація виховних впливів. Поняття про моральний розвиток дитини. Теорія морального розвитку дитини Ж.Піаже. Психологічні особливості морального виховання дітей у роботі вихователя і вчителя початкової школи. Психологічні питання особистісного виховання дитини. Соціально-психологічні особливості сімейних

виховних впливів. Типи сімейного виховання. Особливості виховання хлопців і дівчат. Психолого-педагогічна діагностика дитячо-батьківських стосунків. Умови ефективного сімейного виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

3. Психологія професійної педагогічної діяльності

Загальна характеристика педагогічної діяльності. Психологічний аналіз педагогічного спілкування. Характеристика основних педагогічних функцій та вмінь. Професійна мотивація і здібності педагога. Професійна педагогічна спрямованість особистості та типи професійного педагогічного спілкування. Етапи та критерії особистісно-професійного зростання педагога. Професійне самовизначення та професійна самореалізація педагога. Психодіагностика особистісно-професійного самовизначення педагога. Проблема професійного вигорання педагога. Основні ознаки симптому професійного вигорання. Профілактика й подолання синдрому професійного вигорання педагога.

4.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Денна форма						
	ус бо го	у тому числі					
		л	се м	прак т	С.р.	мод. конт р	Сем контр
1	2	3	4	5	6	7	8
Модуль 1.							
Змістовий модуль 1. Загальна психологія							
1. Основні теоретичні підходи до вивчення психічної діяльності людини	6	2			4		
2. Пізнавальна сфера психіки людини	13	4	2	2	5		
3. Емоційно-вольова сфера психіки людини	8	2			4	2	
4. Психологія особистості	13	4	2	2	5		
5. Індивідуально-типологічні передумови психічного розвитку людини	9	2	2		5		
6. Спілкування і діяльність особистості	11	2		2	5	2	
Усього	60	16	6	6	28	4	
Модуль 2.							
Змістовий модуль 2. Етнопсихологія							
1. Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності.	6	2	2		2		
2. Особистість: феноменологія етнічного буття.	6	2	2		2		
3. Дитинство в координатах культури.	7	2	2		3		
4. Закономірності етнічної соціалізації.	13	2	2	2	3	2	
Усього	30	8	8	2	10	2	
Модуль 3.							
Змістовий модуль 3. Дитяча психологія							
1. Розвиток психіки дитини у пренатальному віці, віці новонародженості і немовлячому віці	16	2	2	2	10		
2. Розвиток психіки дитини у ранньому віці	20	4	2	2	10	2	
3. Розвиток психіки дитини у дошкільному віці	22	4	4	4	10		
4. Психологічна готовність дитини до	16	2	2	2	8	2	

школи							
5. Розвиток психіки дитини в молодшому шкільному віці	16	4	2	2	8		
Усього	90	16	12	12	46	4	
Модуль 4.							
Змістовий модуль 4. Педагогічна психологія							
1. Предмет, завдання і методи педагогічної психології	6	2			3		
2. Психологія навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	14	4	2		3	2	
3. Психологія виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	8	2	2		3		
4. Психологія професійної педагогічної діяльності	8	2			3	2	
Усього	60	10	4		12	4	
Разом	240	48	26	24	98	14	
Екзамен							30

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (перший курс, 2015-2016 н.р.)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Денна форма						
	ус ьо го	у тому числі					
		л	се м	прак т	С.р.	мод. конт р	Сем контр
1	2	3	4	5	6	7	8
Модуль 1.							
Змістовий модуль 1. Загальна психологія							
7. Основні теоретичні підходи до вивчення психічної діяльності людини	6	2			4		
8. Пізнавальна сфера психіки людини	13	4	2	2	5		
9. Емоційно-вольова сфера психіки людини	8	2			4	2	
10. Психологія особистості	13	4	2	2	5		
11. Індивідуально-типологічні передумови психічного розвитку людини	9	2	2		5		
12. Спілкування і діяльність особистості	11	2		2	5	2	
Усього	60	16	6	6	28	4	
Модуль 2.							
Змістовий модуль 2. Етнопсихологія							

2. Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності.	6	2	2		2		
2. Особистість: феноменологія етнічного буття.	6	2	2		2		
3. Дитинство в координатах культури.	7	2	2		3		
5. Закономірності етнічної соціалізації.	13	2	2	2	3	2	
Усього	30	8	8	2	10	2	
Модуль 3.							
Змістовий модуль 3. Дитяча психологія							
6. Розвиток психіки дитини у пренатальному віці, віці новонародженості і немовлячому віці	16	2	2	2	10		
7. Розвиток психіки дитини у ранньому віці	20	4	2	2	10	2	
8. Розвиток психіки дитини у дошкільному віці	22	4	4	4	10		
9. Психологічна готовність дитини до школи	16	2	2	2	8	2	
10. Розвиток психіки дитини в молодшому шкільному віці	16	4	2	2	8		
Усього	90	16	12	12	46	4	
Разом	180	38	20	26	84	12	

5.1. Теми семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (семінарські заняття)	Кількість годин (практичні заняття)
1.	Психологія розвитку пізнавальних процесів	2	
2.	Структура, закономірності й особливості пізнавальних процесів психіки		2
3.	Особистісне зростання людини як психологічна проблема	2	
4.	Психологія особистісного розвитку в класичній і посткласичній психології		2
5.	Розвиток темпераменту, характеру, здібностей	2	
6.	Вербальні і невербальні засоби спілкування людини		2
7.	Етнос як предмет етнопсихології	2	

8.	Особливості національного характеру окремих народів	2	
9.	Соціалізація, інкультурація, культурна трансмісія в контексті культур світу	2	
10.	Виникнення, розвиток українського етносу і проблеми етнізації.	2	2
11.	Психофізіологічні передумови розвитку дитини у пренатальному віці	2	
12.	Пізнавальний і емоційний розвиток дитини у віці новонародженості і немовлячому віці		2
13.	Особистісні й соціальні детермінанти розвитку дитини у ранньому віці		2
14.	Пізнавальний і особистісний розвиток дитини раннього віку	4	
15.	Особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку	4	
16.	Психодіагностика і активізація розвитку дитини дошкільного віку		4
17.	Закономірності і особливості формування психологічної готовності дитини до школи	2	
18.	Психодіагностика готовності дитини до школи		2
19.	Психосоціальні умови розвитку психіки дитини молодшого шкільного віку	2	
20.	Пізнавальний і особистісний розвиток дитини молодшого шкільного віку		2
21.	Теоретичні основи педагогічної психології як науки	2	
22.	Зарубіжні й українські підходи до навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	2	
23.	Структура навчальної діяльності дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	2	
24.	Психологічні аспекти організації ефективного навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного		2

	віку		
25.	Сучасні підходи до організації виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	2	
26.	Психологічні аспекти організації ефективного морального, особистісного, патріотичного виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку		2
27.	Психологія професійного зростання вихователя	2	

5.2. Теми семінарських і практичних занять (перший курс, 2015-2016 н.р.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (семінарські заняття)	Кількість годин (практичні заняття)
1.	Психологія розвитку пізнавальних процесів	2	
2.	Структура, закономірності й особливості пізнавальних процесів психіки		2
3.	Особистісне зростання людини як психологічна проблема	2	
4.	Психологія особистісного розвитку в класичній і посткласичній психології		2
5.	Розвиток темпераменту, характеру, здібностей	2	
6.	Вербальні і невербальні засоби спілкування людини		2
7.	Етнос як предмет етнопсихології	2	2
8.	Особливості національного характеру окремих народів	2	
9.	Соціалізація, інкультурація, культурна трансмісія в контексті культур світу	2	
10.	Виникнення, розвиток українського етносу і проблеми етнізації.	2	
11.	Психофізіологічні передумови розвитку дитини у пренатальному віці	2	
12.	Пізнавальний і емоційний розвиток дитини у віці новонародженості і немовлячому віці		2
13.	Особистісні й соціальні детермінанти розвитку дитини у ранньому віці		2
14.	Пізнавальний і особистісний розвиток дитини	4	

	раннього віку		
15.	Особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку	4	
16.	Психодіагностика і активізація розвитку дитини дошкільного віку		4
17.	Закономірності і особливості формування психологічної готовності дитини до школи	2	
18.	Психодіагностика готовності дитини до школи		2
19.	Психосоціальні умови розвитку психіки дитини молодшого шкільного віку	2	
20.	Пізнавальний і особистісний розвиток дитини молодшого шкільного віку		2

6.1. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Психічна діяльність людини - Скласти таблицю “Історія психології” - Розробити карту знань на тему “Психічний розвиток людини”	4	10
2	Пізнавальні психічні процеси - підготувати есе про значення одного з пізнавальних процесів для життя людини; - підібрати картотеку статей про розвиток пізнавальних процесів людини	5	10
3	Розвиток емоцій і волі - скласти порівняльну таблицю “Вищі і нижчі емоції” - розробити шляхи і засоби з розвитку волі людини	4	10
4	Психологія особистості - підібрати психодіагностичні методики для виявлення мотивів, інтересів, самооцінки, спрямованості особистості; - з обраних методик використати дві для самопізнання	5	10
5	Індивідуально-типологічні передумови психічного розвитку людини - скласти порівняльну характеристику типів темпераменту людини з а І.П.Павловим; - за допомогою тестів визначити свій тип темпераменту	5	10

6	<p>Психологія спілкування</p> <ul style="list-style-type: none"> - описати у формі вільного ессе будь-яку групу жестів людини за Алланом Пізом; - розробити шляхи і засоби фасцинації 	5	10
7	<p>Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності.</p> <p>Створити бібліографію підручників, посібників монографій з етнопсихології виданих в Україні за роки незалежності.</p> <p>Провести опитування щодо оцінки громадянами України процесу глобалізації.</p>	2	5
8	<p>Особистість: феноменологія етнічного буття.</p> <p>Створити, на вибір студентів, презентації на теми: Психологічний портрет американця (німця, англійця і т.д.).</p> <p>Підібрати ілюстрації (художня література та інші види мистецтва) ментальності, національного характеру, аутостереотипів та гетеростереотипів особистостей, що належать до різних культур та прокоментувати їх. (Близько 5-ти)</p>	2	5
9	<p>Дитинство в координатах культури</p> <ul style="list-style-type: none"> - Підготувати теоретичні розвідки на тему: Сім'я і розвиток дітей в Англії (Німеччині, США, Італії, Японії і т.д.). За окремим списком 	3	5
10	<p>Закономірності етнічної соціалізації.</p> <p>Провести теоретичні дослідження: «Як мандрують педагогічні системи» та «Ефекти акультурації»</p> <p>Описати сучасну культуру України за ознаками, скомпонованими подружжям Стефані (індивідуалізм-колективізм і т. д.)</p>	3	5
11	<p>Розвиток психіки дитини до 1 року</p> <ul style="list-style-type: none"> - створити картотеку інтернет-джерел з розвитку психіки дитини у пренатальному віці; - розробити схему пізнавального розвитку дитини від народження до 1 року 	10	10
12	<p>Психічний розвиток дитини раннього віку</p> <ul style="list-style-type: none"> - скласти характеристику основних новоутворень психіки дитини у ранньому віці; - розробити план спостереження за розвитком дитини раннього віку 	10	10
13	<p>Розвиток психіки дитини у дошкільному віці</p> <ul style="list-style-type: none"> - створити портфоліо психодіагностичних методик для вивчення пізнавального/емоційно-вольового/особистісного розвитку дитини на вибір студента; - розробити терапевтичну казку для корекції страху 	10	10

	дитини на вибір студента		
14	Психологічна готовність дитини до школи - скласти карту знань на тему “Криза 7-го року життя”; - розробити корекційно-розвивальне заняття з формування у дітей мотивації навчання у школі	8	10
15	Розвиток психіки молодшого школяра - розробити поради для батьків з психологічної адаптації першокласників до школи; - розробити заняття для розвитку пам’яті/мислення/уваги молодшого школяра на вибір студента	8	10
16	Педагогічна психологія як наука - скласти порівняльну таблицю “Концепції навчання і виховання дітей”; - розробити поради для вихователів з забезпечення високої ефективності навчання дітей дошкільного віку	3	10
17	Психологія навчання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку - підготувати есе на тему “Активні методи у навчанні дітей дошкільного віку”; - розробити проект для навчання дітей дошкільного віку. Тема проекту на вибір студента	3	10
18	Психологія виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку - розробити план виховної бесіди для дітей старшого дошкільного віку на морально-етичну тематику; - розробити зміст і основні напрями патріотичного виховання дітей дошкільного віку	3	10
19	Психологія професійної педагогічної діяльності - підібрати комплекс психодіагностичних методик для виявлення особливостей професійного самовизначення вихователів; - продіагностувати рівень власних професійних здібностей	3	10

6.2. Самостійна робота (перший курс, 2015-2016 н.р.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Психічна діяльність людини - Скласти таблицю “Історія психології” - Розробити карту знань на тему “Психічний розвиток людини”	4	10
2	Пізнавальні психічні процеси - підготувати есе про значення одного з пізнавальних процесів для життя людини; - підібрати картотеку статей про розвиток пізнавальних	5	10

	процесів людини		
3	Розвиток емоцій і волі - скласти порівняльну таблицю “Вищі і нижчі емоції” - розробити шляхи і засоби з розвитку волі людини	4	10
4	Психологія особистості - підібрати психодіагностичні методики для виявлення мотивів, інтересів, самооцінки, спрямованості особистості; - з обраних методик використати дві для самопізнання	5	10
5	Індивідуально-типологічні передумови психічного розвитку людини - скласти порівняльну характеристику типів темпераменту людини з а І.П.Павловим; - за допомогою тестів визначити свій тип темпераменту	5	10
6	Психологія спілкування - описати у формі вільного есе будь-яку групу жестів людини за Алланом Пізом; - розробити шляхи і засоби фасцинації	5	10
7	Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності. Створити бібліографію підручників, посібників монографій з етнопсихології виданих в Україні за роки незалежності. Провести опитування щодо оцінки громадянами України процесу глобалізації.	2	5
8	Особистість: феноменологія етнічного буття. Створити, на вибір студентів, презентації на теми: Психологічний портрет американця (німця, англійця і т.д.). Підібрати ілюстрації (художня література та інші види мистецтва) ментальності, національного характеру, аутостереотипів та гетеростереотипів особистостей, що належать до різних культур та прокоментувати їх. (Близько 5-ти)	2	5
9	Дитинство в координатах культури -Підготувати теоретичні розвідки на тему: Сім'я і розвиток дітей в Англії (Німеччині, США, Італії, Японії і т.д.). За окремим списком	3	5
10	Закономірності етнічної соціалізації. Провести теоретичні дослідження: «Як мандрують педагогічні системи» та «Ефекти акультурації» Описати сучасну культуру України за ознаками, скомпонованими подружжям Стефані (індивідуалізм-колективізм і т. д.)	3	5
11	Розвиток психіки дитини до 1 року - створити картотеку інтернет-джерел з розвитку психіки	10	10

	дитини у пренатальному віці; - розробити схему пізнавального розвитку дитини від народження до 1 року		
12	Психічний розвиток дитини раннього віку - скласти характеристику основних новоутворень психіки дитини у ранньому віці; - розробити план спостереження за розвитком дитини раннього віку	10	10
13	Розвиток психіки дитини у дошкільному віці - створити портфоліо психодіагностичних методик для вивчення пізнавального/емоційно-вольового/особистісного розвитку дитини на вибір студента; - розробити терапевтичну казку для корекції страху дитини на вибір студента	10	10
14	Психологічна готовність дитини до школи - скласти карту знань на тему “Криза 7-го року життя”; - розробити корекційно-розвивальне заняття з формування у дітей мотивації навчання у школі	8	10
15	Розвиток психіки молодшого школяра - розробити поради для батьків з психологічної адаптації першокласників до школи; - розробити заняття для розвитку пам’яті/мислення/уваги молодшого школяра на вибір студента	8	10

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДИТЯЧА ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ” (перший курс, 2015-2016 н.р.)

Разом: 180 год., лекції – 38 год., семінарські і практичні заняття – 46 год., самостійна робота – 84 год., МКР – 10 год.

Змістовний модуль I.		Змістовний модуль II.										Змістовний модуль III.					
Загальна психологія		Етнопсихологія										Дитяча психологія					
153		89										182					
Модулі	Назва модуля																
К-сть балів		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Лекції		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Теми лекцій		Основні теоретичні підходи до вивчення психічної діяльності людини (1 бал)	Пізнавальна сфера психіки людини (2 бали)	Емоційно-вольова сфера психіки людини (1 бал)	Психологія особистості (2 бали)	Індивідуально-типологічні передумови психічного розвитку людини (1 бал)	Спілкування і діяльність особистості (1 бал)	Зближення націй і відродження етнічної самобутності - парадокс сучасності (1 бал)	Особистість: феноменологія етнічного буття (1 бал)	Дитинство в координатах культури (1 бал)	Закономірності етнічної соціалізації (1 бал)	Розвиток психіки дитини у пренатальному віці, віці новонародженості і немовлячому віці (1 бал)	Розвиток психіки дитини у ранньому віці (2 бали)	Розвиток психіки дитини у дошкільному віці (2 бали)	Психологічна готовність дитини до школи (1 бал)	Розвиток психіки дитини в молодшому шкільному віці (2 бали)	
Теми семінарських, практичних занять		Психологія розвитку пізнавальних процесів (10 балів)	Структура, закономірності й особливості пізнавальних процесів психіки (10 балів)	Особистісне зростання людини як психологічна проблема (10 балів)	Психологія особистісного розвитку в класичній і посткласичній психології (10 балів)	Розвиток темпераменту, характеру, здібностей (10 балів)	Вербальні і невербальні засоби спілкування людини (10 балів)	Етнос як предмет етнопсихології (10 балів)	Особливості національного характеру народів (10 балів)	Соціалізація, інкультурація, культурна трансмісія в контексті українського етносу і проблеми етнізації (20 балів)	Пізнавальний і емоційний розвиток дитини у віці новонародженості і пренатальному віці (10 балів)	Пізнавальний і особистісний розвиток дитини раннього віку (10 балів)	Особливості психічного розвитку дитини дошкільного віку (20 балів)	Психодіагностика і розвиток дитини дошкільного віку (20 балів)	Закономірності і особливості формування психологічної готовності дитини до школи (10 балів)	Психосоціальні умови розвитку психіки дитини молодшого шкільного віку (10 балів)	Пізнавальний і особистісний розвиток дитини молодшого шкільного віку (10 балів)
Самостійна робота		10	10	10	10	10	10	5	5	5	5	10	10	10	10	10	10
Види контролю		МКР (25 балів)										МКР (25 балів)					
Підсумковий контроль		ПМК										ПМК					
Разом:		454 бали, Ку = 4,54										454 бали, Ку = 4,54					

7. Індивідуальні завдання до модулю 4 «Педагогічна психологія»

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Психологія», модулю 4 «Педагогічна психологія» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена проектна робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу. Програма включає як теоретичну, так і емпіричну частини.

Вид ІНДЗ, вимоги до нього та оцінювання:

ІНДЗ представляється як науково-педагогічне дослідження у вигляді **творчого проекту з актуальної проблеми педагогічної психології за вибором студента – 30 балів.**

Зміст проекту включає:

- ✓ авторський аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми проекту. Авторське обґрунтування студентом високої соціальної значущості, актуальності і недостатньої розробленості у фаховій літературі теми проекту;
- ✓ зміст, методичку(-и) і результати власного емпіричного дослідження студента за змістом проекту;
- ✓ авторський прогноз подальшого розвитку психологічних тенденцій, явищ або процесів, виявлених студентом емпірично;
- ✓ авторську інтерпретацію студента щодо чинників і факторів, які зумовили одержані емпірично результати проекту;
- ✓ власні висновки та пропозиції щодо оптимізації психологічних тенденцій, явищ або процесів, які стали предметом творчого проекту студента.

Оцінюється повнота і творчий підхід до викладу проблеми за кожним з означених критеріїв. Максимальна кількість балів за кожним критерієм – 6 балів.

Шкала оцінювання ІНДЗ у вигляді ессе

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	18-24	Добре
Середній	10-17	Задовільно
Низький	0-9	Незадовільно

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• **Словесні:** лекція (традиційна, проблемна, “клас навпаки”) із застосуванням інтерактивних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• **Наочні:** спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Переведення показників успішності студентів у загальноприйнятій системі рейтингових показників успішності здійснюється за формулами:

$$K_y = K_{бм}/60, ПКб = K_{бс}/K_y, \text{ де}$$

K_y – коефіцієнт успішності;

$K_{бм}$ – максимальна кількість балів, за результатами вивчення дисципліни.

$ПКб$ – підсумкова кількість балів, що отримав бакалавр за вивчення дисципліни;

$K_{бс}$ – кількість балів, що отримав бакалавр при вивченні дисципліни.

Відповідно максимальний коефіцієнт успішності вивчення даної дисципліни становить: $K_y = 454/100$, $K_y = 4,54$.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Дитяча практична психологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 60.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 10.1, табл. 10.2.

Таблиця 10.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Лекції	24
2.	Семінарські, практичні заняття	250
3.	Модульні контрольні роботи (1,2, 3, 4)	100
4.	Самостійна робота	170
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота (творчий проект)	30
6.	Підсумковий рейтинговий бал	574

Таблиця 10.2

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю (перший курс, 2015-2016 н.р.)

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Лекції	19
2.	Семінарські, практичні заняття	230
3.	Модульні контрольні роботи (1,2, 3)	75

4.	Самостійна робота	130
5.	Підсумковий рейтинговий бал	422

Таблиця 10.3

Шкала оцінювання

Оцінка	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів

Таблиця 10.4

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень бакалаврів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати індивідуальні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання індивідуальних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні індивідуальних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп’ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, які виконує бакалавр за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 10.5 представлено розподіл балів, що присвоюються бакалаврам упродовж вивчення дисципліни «Дитяча практична психологія».

Таблиця 10.5

Розподіл балів, що присвоюються бакалаврам

МОДУЛІ																			Індивідуальна робота ЗМ 4	Модульні контрольні роботи ЗМ 1, ЗМ 2, ЗМ 3, ЗМ 4	Самостійна робота ЗМ 1, ЗМ 2, ЗМ 3, ЗМ 4
Змістовий модуль 1 (семінари, практичні)						Змістовий модуль 2 (семінари, практичні)				Змістовий модуль 3 (семінари, практичні)				Змістовий модуль 4 (семінари, практичні)							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2	T3	T4	30	100	170
21	22	21	22	21	21	16	16	16	16	31	32	32	31	31	31	32	31	21			

Разом: 594 бали

Таблиця 10.6

Розподіл балів, що присвоюються бакалаврам (перший курс, 2015-2016 н.р.)

МОДУЛІ															Модульні контрольні роботи ЗМ 1, ЗМ 2, ЗМ 3	Самостійна робота ЗМ 1, ЗМ 2, ЗМ 3
Змістовий модуль 1 (семінари, практичні)						Змістовий модуль 2 (семінари, практичні)				Змістовий модуль 3 (семінари, практичні)						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T5	75	130
21	22	21	22	21	21	16	16	16	16	31	32	32	31	31		

Разом: 422 бали

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

11. Методичне забезпечення

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Баронин А.С. Этническая психология / Баронин А.С. – К.: Либідь, 2000. – 320с.
2. Боронаев А.О. Основы этнической психологии / Боронаев А.О. – СПб.: Питер, 1991. - 236с.
3. Варій М.Й. Загальна психологія / Варій М.Й. - К.: «Центр учбової літератури», 2009. - 1008 с.
4. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін., - 2-е вид., допов. - К.: Каравела, 2009. - 400 с.
5. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Власова О.І. – К: «Либідь», 2005. – 400 с.
6. Волков Б.С. Детская психология: от рождения до школы / Б.С.Волков, Н.В.Волкова. - СПб.: Питер, 2009. - 256 с.
7. Волошина В.В. Загальна психологія: Практикум / Волошина В.В., Долинська Л.В., Ставицька С.О., Темрук О.В. - К.: Каравела, 2005. - 280 с.
8. Гамезо М.В. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов всех специальностей педагогических вузов / М.В.Гамезо, Е.А.Петрова, Л.М.Орлова. - М.: Педагогическое общество России, 2003. - 512 с.
9. Главник О.П. Практикум з педагогічної психології / О.П.Главник, Л.Г.Подольак. – К: Марич, 2009. – 80с.
- 10.Гріньова О.М. Дитяча психодіагностика / О.М.Гріньова, Л.А.Терещенко. - Вінниця: Твори, 2015. - 232 с.
- 11.Зимняя И.А. Педагогическая психология / Зимняя И.А. - М.: Логос, 2004 - 384 с.
- 12.Детская практическая психология / под ред. Т.Д.Марцинковской. - М.: Гардарики, 2000. - 255 с.
- 13.Крайг Г. Психология развития / Крайг Г. - СПб. : Питер, 2000. - 992 с.
- 14.Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія : (курс лекцій) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Кутішенко В.П. - К. : Центр навч. л-ри, 2005. - 128 с.
- 15.Лефрансуа Г. Прикладная педагогическая психология / Лефрансуа Г. – СПб: прайм-ЕВРО-ЗНАК, 2005. – 416с.
- 16.Львовичкіна А.М. Етнопсихологія / Львовичкіна А.М. – К.: Либідь, 1992. – 128 с.
- 17.Маклаков А.. Загальна психологія / Маклаков А.Г. - Спб.: Пітер, 2001. - 592 с.
- 18.Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник / Максименко С.Д. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 272 с.
- 19.М'ясоїд П.А. Загальна психологія / М'ясоїд П.А. - К.:Вища школа, 2004. – 487 с.
- 20.Павелків Р.В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. Г. Цигипало. - К. : Академвидав, 2010. - 432 с.
- 21.Савчин М.В. Педагогічна психологія / Савчин М.В. - К.: Академвидав, 2007. - 424 с.
- 22.Сергеєнкова О.П. Загальна психологія / Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
- 23.Сергеєнкова О.П. Педагогічна психологія / Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. К: Центр учбової літератури, 2012. – 168с.
- 24.О.В. Загальна психологія / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук. - К.: Либідь, 2005. - 464 с.
- 25.Смирнова Е.О. Детская психология / Смирнова Е.О.. - СПб.: Питер. - 2009. - 306 с.

26. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология / Стефаненко Т.Г. – М.: Аспент-Пресс, 2007. – 368 с.
27. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология. Практикум / Стефаненко Т.Г. – М.: Аспент-Пресс, 2006. – 208с.

Додаткова література

1. Ахунджанова С. Развитие речи дошкольников в продуктивных видах деятельности / С.Ахунджанова // Дошкольное воспитание. - 1983. - №6. - С. 34-36.
2. Бархаев Б.П. Педагогическая психология / Бархаев Б.П. – СПб.: Питер, 2007. – 448с.
3. Безрукова Н.М. Експрес-підготовка до школи: для малюків та їхніх батьків / Безрукова Н.М. - К. : ТОВ "Перо", 2007. - 192 с.
4. Божович Л.И. Психологические вопросы готовности ребенка к школьному обучению / Л.И.Божович // Вопросы психологии ребенка дошкольного возраста / Под ред. А.Н. Леонтьева, А.В.Запорожца. - М.: Просвещение, 1995. - С. 132-142.
5. Болтівець С.І. Педагогічна психогігієна: теорія та методика: Монографія / Болтівець С.І. - К.: Редакція "Бюлетня Вищої атестаційної комісії України", 2000. – 302 с.
6. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. А. В. Петровского. - М.: Просвещение, 1979. - 293 с.
7. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под ред. В.В. Давыдова. – М.: Педагогика-Пресс, 1999. – 536 с.
8. Гнатенко П.І. Український національний характер / Гнатенко П.І. – К.: «ДОК-К», 1994. - 78 с.
9. Грушевський М. Як жив український народ / Грушевський М. – К.: Веселка, 1991. – 86 с.
10. Долинська Л.В. Тренінг професійного самовизначення / Л.В.Долинська, О.М.Гріньова. - Вінниця: Твори, 2013. - 170 с.
11. Захаров А.И. Дневные и ночные страхи у детей / А. И. Захаров. - СПб. : Речь, 2007. - 311 с.
12. Маркова А.К. Психология труда учителя: Кн. для учителя / Маркова А.К. – М.: Просвещение, 1993. – 192 с.
13. Метелюк В.І. Поликультурное развитие личности / В.І.Метелюк // Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць інституту психології ім.Г.С.Костюка НАПН України. - 2012. - Вип. IV (8). - С. 187-198.
14. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных конспектах: учеб. пособие для вузов / Нестерова О.В. – М.: Айрис-пресс, 2006. – 112с.
15. Обухова Л.Ф. Детская психология: теории, факты, проблемы / Обухова Л.Ф. - Изд. 2. - М.: Тривола, 1996. - 360 с.
16. Павленко В.М. Етнопсихологія / В.М.Павленко, С.О.Таглін. – К.: Либідь, 1999. – 274 с.
17. Педагогическая психология: Учеб. для студ. высш. учеб заведений / Под ред. Н.В. Ключевой. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 400с.
18. Педагогическая психология: Хрестоматія / Сост. В.Н.Карандашев, Н.В.Носова, О.Н.Щепелина. – СПб: Питер, 2006. – 412с.
19. Пірен М. Основи етнопсихології / Пірен М. – К.: Либідь, 1996. – 342с.

20. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія / Поліщук В.М. - Суми: Університетська книга, 2007. - 330 с.
21. Практическая психология образования /Под ред. И.В. Дубровиной. - СПб.: Питер, 2004. - 592 с.
22. Розвиток творчої особистості дошкільника / авт.-упоряд. М. І. Каратаєва ; заг. ред. Л. А. Грицюк ; Управління освіти і науки Хмельницької обласної держ. адміністрації, Хмельницький обласний ін-т післядипломної педагогічної освіти. - Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2005. - 351 с.
23. Савчин М.В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - К. : Академвидав, 2006. - 360 с.
24. Сисоєва С.О. Хрестоматія з психології та педагогіки. Навчальний посібник / С.О.Сисоєва, Т.Б.Поясок. - К.: Міленіум, 2005. – 400с.
25. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Талызина Н.Ф. - М.: Издательский центр «Академия», 1998. – 288с.
26. Фельдштейн Д.И. Проблемы возрастной и педагогической психологии / Фельдштейн Д.И. - М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 368 с.
27. Чернявская Ю.Л. Психология национальной нетерпимости / Чернявская Ю.Л. – Минск: Харвест, 1998. - 568 с.
28. Шаграева О.А. Детская психология: Теоретический и практический курс: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Шаграева О.А. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. - 368 с.
29. Швалб Ю. М. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. вузов / Ю. М. Швалб, И. Ф. Муханова. - Донецк: Норд-пресс, 2005. - 304 с.
30. Шкляр Л.Е. Этнос. Культура. Личность / Шкляр Л.Е. – К.: Либідь, 1992. – 179 с.
31. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології / Янів В. – Мюнхен: Український Вільний Університет, 1993 . – 217 с.